

De toelating van rodenticiden

ctgb

Peter Smits (rechts) bij de KAD-Kenniskring Dierplagen 2013
Foto: John Noort, KAD

Wat speelt er op dit moment?

Het Ctgb staat het buitengebruik van rodenticiden op basis van anticoagulantia tegen bruine ratten niet meer toe voor nieuwe toelatingen. Reden hiervoor is het te hoge risico voor doorvergiftiging van niet-doelwit organismen, zoals roofvogels en niet-doelwit zoogdieren. Bovendien betreft het in veel gevallen zogenaamde PBT stoffen (met name de tweede generatie anticoagulantia). Dit zijn stoffen die persistent, bioaccumulerend en toxisch zijn en waarvoor geldt dat emissie naar het milieu moet worden voorkomen. Verder heeft de Europese Commissie besloten concentraten van rodenticiden niet langer toe te staan vanwege de toxicologische risico's voor de gebruiker. Ook is de toenemende resistentie onder ratten en muizen tegen anticoagulantia een punt van zorg.

Taak en rol van het Ctgb

De taak en rol van het Ctgb is het toelaten van middelen die veilig zijn voor mens, dier en milieu en die afdoende werken. Daarbij is ook een afweging tussen risico en maatschappelijk belang nodig. Dit is het geval bij de rodenticiden op basis van anticoagulantia. Deze stoffen voldoen niet aan de criteria voor veiligheid voor mens, dier en milieu. Daarnaast leidt vergiftiging met anticoagulantia tot een trage en zeer pijnlijke dood, die als inhumain wordt beschouwd. De Europese Commissie en daarmee ook het Ctgb laat middelen op basis van anticoagulantia voorlopig toch toe omdat er anders geen afdoende bestrijding van ratten en muizen mogelijk is. Dit kan leiden tot plaagsituaties die problemen met de volksgezondheid veroorzaken en schade aan bijvoorbeeld dijken. Het Ctgb beoordeelt een dossier op risico's voor mensen, risico's voor het milieu, fysisch-chemische aspecten en afdoende werkzaamheid. Middelen worden toegelaten via een toelatingsbesluit voor een bepaalde periode. Voor anticoagulantia is die periode 5 jaar. Daarna wordt opnieuw gekeken of het gebruik van deze stoffen verantwoord is. Zijn er tegen die tijd goede veilige alternatieven op de markt dan zullen de anticoagulantia niet langer worden toegestaan. De volgende evaluatie van anticoagulantia vindt plaats vanaf 2015. Door het Ctgb toegelaten middelen zijn veilig mits gebruikt volgens het Wettelijk Gebruiksvoorschrift en Gebruiksaanwijzing. De handhaving op goed gebruik volgens de gebruiksinstructies gebeurt door de Inspectiedienst van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

Het WG/GA voor rodenticiden

Op het WG/GA (etiket) staat waarvoor het middel is toegelaten. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen professionele en niet-professionele (particuliere) gebruikers. Bestrijding van bruine en zwarte ratten is uitsluitend toegestaan door professionele gebruikers, bestrijding van huismuizen mag ook plaatsvinden door particulieren. De reden daarvoor is dat professionele gebruikers een opleiding hebben gehad als plaagdierbestrijder en bekend zijn met de concepten van geïntegreerde plaagdierbestrijding (IPM) en resistentiemanagement. Agrariërs werden tot voor kort automatisch gezien als professionals, maar moeten nu een cursus gaan volgen om rodenticiden tegen ratten te mogen gebruiken. Belangrijke informatie op het WG/GA is verder de dosering en de frequentie van controle van de lokaasdozen. Omdat er sprake is van toenemende resistentie van ratten en muizen tegen anticoagulantia hecht het Ctgb aan de inzet van voldoende lokaas per lokaasdoos en de plaatsing van voldoende lokaasdozen en regelmatige controle om te zien of er nog voldoende lokaas aanwezig is. Daarmee wordt voorkomen dat ratten of muizen maar een klein beetje lokaas eten en dan halfvergiftigd rondlopen. Dit kan leiden tot tolerantie tegen het gif, tot resistentie doordat de minst gevoelige dieren herstellen en overleven en mogelijk tot doorvergiftiging. Halfvergiftigd rondlopende ratten en muizen hebben een grotere kans gegrepen te worden door roofvogels of andere predatoren. Verder staan op het WG/GA gebruiksinstructies voor veilig gebruik.

Buitengebruik

De praktijk heeft bezwaar geuit tegen het niet langer toestaan van buitengebruik van rodenticiden met als hoofdargument dat dit tot plaagsituaties gaat leiden die niet langer beheersbaar zijn. Dit kan leiden tot problemen voor de volksgezond-

heid. In overleg met het ministerie I&M, de NVWA en andere partijen wordt nu gezocht naar een oplossing voor dit probleem. Het gaat hierbij uitsluitend om bestrijding van bruine ratten. Zwarte ratten en huismuizen leven voornamelijk binnen, voor deze plaagsoort lijkt buitengebruik van rodenticiden niet noodzakelijk.

Geen concentraten meer

De Europese commissie heeft besloten om het gebruik van concentraten in de hele EU niet langer toe te staan per 1 juli 2013, om humaan toxicologische en milieu redenen. Dit zou tot problemen kunnen leiden voor de bestrijding van de zwarte rat omdat die heel kieskeurig is in zijn voedselkeuze en standaard lokaas slecht accepteert. De sector zal over moeten gaan op een andere bestrijdingsmethode of er moeten nieuwe aantrekkelijke producten worden ontwikkeld.

Resistentie

Op veel plekken in het land zijn ratten en huismuizen al resistent tegen de middelen op basis van eerste generatie anticoagulantia zoals warfarin en chloorfacinon. Op steeds meer plaatsen worden ratten en huismuizen ook resistent tegen difenacoum en andere zogenaamde tweede generatie anticoagulantia. De ontwikkeling van nieuwe middelen gaat langzaam dus moeten we zuinig zijn op de bestaande middelen. Om resistentieontwikkeling zoveel mogelijk te voorkomen wordt voor inzet van een hoge dosering aan lokaas en frequente controle bij de inzet van middelen gekozen. Daarnaast is de keuze van het middel en de actieve stof van belang. Als in een gebied resistentie tegen de ene actieve stof toeneemt, dan kan daar beter gewerkt worden met middelen op basis van een andere actieve stof. In gebieden waar meerdere actieve

stoffen nog werkzaam zijn, kan het best gekozen worden voor afwisseling van deze stoffen.

Conclusie

Er is reden, vanwege de zorg voor het milieu maar ook vanwege het maatschappelijk belang van bestrijding van ratten en muizen, om in Nederland maar ook in de EU verder afspraken te maken met alle betrokken partijen over de voorwaarden voor het gebruik van anticoagulantia. Doel is een duurzame aanpak van plaagbeheersing voor ratten en muizen met inzet van methoden die zo veilig mogelijk zijn voor mens en milieu. Vooralsnog zullen anticoagulantia daar een rol in spelen, maar de hoop is toch dat er op termijn ook alternatieve producten en effectieve niet-toxische methoden op de markt zullen komen die milieuvriendelijker zijn en meer humaan voor de ratten- en muizenbestrijding. ●

Knokkelkoorts

Tekst: Bruce Schoelitsz, KAD

Knokkelkoorts, of dengue, is een tropische ziekte die wordt veroorzaakt door een virus. Het virus wordt overgedragen door steekmuggen, zoals de Aziatische tijgermug (*Aedes albopictus*) en de gele koortsmug (*Aedes aegypti*). Het virus vermenigvuldigt zich in de mens. Vier tot tien dagen na de beet van een besmette mug kunnen de symptomen optreden.

Knokkelkoorts uit zich als een ernstige griepachtige ziekte en kan zowel bij kinderen als bij volwassenen optreden. Symptomen zijn onder meer: hoge koorts, ernstige hoofdpijn, pijn achter de ogen, pijn aan spieren en gewrichten, misselijkheid, overgeven, gezwollen klieren en uitslag. De symptomen houden gewoonlijk twee dagen tot een week aan. Er is geen specifieke behandeling tegen knokkelkoorts en er zijn geen vaccins tegen beschikbaar.

Aziatische tijgermug aan bloedmaal
Foto: James Gathany, Centers for Disease Control and Prevention

Het aantal knokkelkoortsgevallen is in de afgelopen decennia sterk toegenomen. Meer dan 2,5 miljard mensen lopen het risico knokkelkoorts te krijgen. Bovendien verspreidt de ziekte zich naar nieuwe gebieden. Ook in Europa bestaat het risico op uitbraken van deze ziekte. Lokale overdracht van het virus heeft in 2010 voor het eerst plaatsgevonden in Frankrijk en Kroatië. In 2012 vond op het Portugese eiland Madeira een uitbraak plaats, waar meer dan tweeduizend mensen knokkelkoorts opliepen. In tien andere Europese landen werden geïmporteerde gevallen geregistreerd.

De preventie van verspreiding van knokkelkoorts bestaat uit 'vector control': het voorkomen en bestrijden van de muggen die het virus over kunnen dragen. Ook in Nederland worden muggenexoten die dit virus over kunnen dragen actief bestreden.

Voor meer informatie kunt u terecht op de websites van de WHO (www.who.int) en het RIVM (www.rivm.nl) ●

Tekst: Peter Smits, College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb)